

> Retouradres Postbus 18601 2502 EP Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
De heer Drs. M. Bosma
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum	Pagina	Kenmerk
12 december 2024	1 van 4	2024-0000933773

Betreft
Aandachtspunten behandeling nieuwe Archiefwet

Geachte heer Bosma,

Binnenkort behandelt de Tweede Kamer de nieuwe Archiefwet, een wet die hard nodig is voor beter beheer en openbaarheid van overheidsinformatie. Samen met de Wet open overheid verankert de Archiefwet het recht op (toegang tot) overheidsinformatie voor iedereen, en de zorgplicht van de overheid voor die informatie. Ook voor de inlichtingenplicht van het kabinet tegenover het parlement (artikel 68 Grondwet) is goed informatiebeheer een belangrijke voorwaarde. Tot slot bevat de nieuwe Archiefwet een aantal belangrijke maatregelen die de toegang tot informatie vergroten, zoals de mogelijkheid om ook inzage te krijgen in delen van een dossier en de verkorting van de overbrengingstermijn naar tien jaar.

Het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding wil u met deze brief een drietal aandachtspunten in overweging geven om deze wet en de uitvoering ervan te versterken.

1. Overweeg een amendement op het wetsvoorstel om de (rijks)archivaris voortaan te laten besluiten over de toegang tot *alle* overgebrachte informatie die nog enige tijd beperkt openbaar is, ongedacht de beperkingsgrond.
2. Bevraag alle ministers geregeld over hun informatiehuishouding, bijvoorbeeld als er een rapport verschijnt van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.
3. Wat ontbreekt is stevige landelijke regie en ondersteuning voor decentrale overheden. Bespreek de mogelijkheden hiertoe tijdens de behandeling van de Archiefwet.

1. De informatiepositie van de burger verbetert als de (rijks)archivaris kan besluiten over alle inzageverzoeken, ongeacht de openbaarheidsbeperking

Zowel de huidige als de nieuwe Archiefwet gaan uit van het principe “openbaar, tenzij”. Dat “tenzij” betekent dat er soms dossiers worden overgebracht naar het Nationaal Archief (en decentrale archiefdiensten) met een tijdelijke beperking van de openbaarheid. In de meeste gevallen is het aan de rijksarchivaris (of de decentrale archivaris) om te besluiten over inzageverzoeken. Maar in sommige gevallen beslist nog steeds de oorspronkelijke archiefvormer, namelijk als het gaat om dossiers die beperkt openbaar zijn vanwege eenheid van de Kroon, de veiligheid van de Staat, of de betrekkingen van Nederland met andere landen en internationale organisaties. Daarmee wordt de systematiek van de Archiefwet 1995 voortgezet. En dit heeft een flink aantal nadelen.

Allereerst hebben ministeries niet vanzelfsprekend de mensen en middelen in huis om snel en adequaat de (reeds overgebrachte) dossiers te beoordelen en een afweging te maken op een wijze die recht doet aan alle belangen die spelen bij toegang tot informatie. Ook passen de ministeries in zulke gevallen niet de Archiefwet toe, maar moeten zij een verzoek om toegang toetsen aan de Wet open overheid en/of aan andere regelgeving; bij de Bijlmerarchieven speelt bijvoorbeeld een internationaal luchtvaartverdrag. Daardoor is er anders dan bij het Nationaal Archief ook niet de vanzelfsprekende mogelijkheid om mensen op individuele basis en onder voorwaarden toch toegang te geven tot dossiers. Tot slot is aan burgers lastig uit te leggen dat zij zich voor inzage in het ene archief moeten melden bij het Nationaal Archief, en voor inzage in het andere worden doorverwezen naar een ministerie.

Het Adviescollege adviseert daarom dat de (rijks)archivaris moet besluiten over de toegang tot *alle* overgebrachte informatie die nog enige tijd beperkt openbaar is, ongeacht de beperkingsgrond. Dit vergt een wijziging van het wetsvoorstel. Het gaat om artikel 7.6, tweede lid onder b (opheffing openbaarheidsbeperking) en artikel 8.3, vijfde lid (toegang tot beperkt openbare documenten).¹ Het Adviescollege wil u vragen een amendement hiertoe te overwegen.

2. Keuzes in het informatiebeheer zijn beter te verantwoorden onder de nieuwe Archiefwet

De Archiefwet kent een ruim documentbegrip en allerlei verschijningsvormen vallen daarmee onder de reikwijdte van dit begrip, van nota's en e-mails tot datasets en algoritmes. Dit betekent niet dat alles even goed en even lang bewaard moet worden, daarvoor produceren we simpelweg te veel informatie. Bovendien is lang niet alle informatie even belangrijk. De nieuwe Archiefwet biedt daarom de mogelijkheid om, met goed gemotiveerde keuzes, te bepalen hoe goed en hoe lang stukken bewaard moeten worden. Ook biedt de nieuwe wet een juridische grondslag om documenten van gering belang buiten het gecontroleerde beheer te laten, zoals chatberichten op telefoons van ambtenaren die geen sleutelfunctie hebben.

Wel is het daardoor extra belangrijk dat overheidsorganisaties zich (beter) publiek verantwoorden over hun keuzes, via publicatie van beheerregels en via de totstandkoming en publicatie van

¹ Zie ook: Advies over het ontwerp archiefbesluit, ACOI, 9 april 2024 (pagina 7 e.v.) en *Geen afgesloten hoofdstuk. Advies om de openbaarheid van het archief over de Bijlmerwieliegramp te vergroten*. ACOI, 19 april 2024 (p. 22/23)

selectiebesluiten. Het Adviescollege wil daarbij nog het belang benadrukken van de kunst van het weggooien. De overheid zou meer werk moeten maken van het daadwerkelijk vernietigen van informatie wanneer de bewaartermijn hiervan is verstreken. Juist door informatie die geen waarde meer heeft tijdig te vernietigen, houden we zicht op wat nog wel van waarde is. Dit vergroot de transparantie en helpt bestuursorganen het overzicht te behouden. Te vaak belanden we nu in de situatie dat we denken informatie wel te hebben, maar het weggegooid blijken te hebben, of vice versa. Dit doet afbreuk aan de geloofwaardigheid van ons bestuur.²

In de Archiefwet is ook het toezicht geregeld. Bij gemeenten, provincies en waterschappen staan rapportages van de decentrale archivaris geregeld op de agenda van de volksvertegenwoordiging. We vragen uw Kamer om op dezelfde manier de cyclus te sluiten, door afzonderlijke ministers geregeld te bevragen hoe het ervoor staat met hun informatiehuishouding, bijvoorbeeld naar aanleiding van rapporten van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (die toezicht houdt op organen van de centrale overheid).

3. Zorg voor landelijke regie op de uitvoering van de Archiefwet en de Wet open overheid

Allemaal willen we dat de bedoelingen van de wetgever zich vertalen naar de uitvoering. Daar schort het echter aan in dit domein. Er zijn nu vier meerjarenplannen voor informatiehuishouding en openbaarheid³; wat ontbreekt is sterke landelijke regie en ondersteuning voor de uitvoering. Zo stagneert de uitvoering van het beleid uit 2016 voor e-mail archivering bij het Rijk bijvoorbeeld vanwege aanhoudende discussies tussen ministeries. En is het afwachten hoelang het duurt voordat de archivering van chatverkeer van sleutelfuncties echt geregeld is.

De bewindspersonen van OCW en BZK zouden samen hun (bestaande) coördinerende taken en bevoegdheden moeten inzetten om doorzettingsmacht te organiseren. Ook dienen zij de decentrale overheden te ondersteunen. Dit geldt zeker nu de investeringen aflopen die beschikbaar waren na het schandaal rond de Kinderopvangtoeslag.⁴ Eerder heeft het Adviescollege aanbevolen dat de bewindspersonen van OCW en BZK een Nationale Coördinator aanstellen die onder hun hoede aan de slag gaat. Een reactie van de ministers op die aanbeveling is nog in de maak. Mogelijk zijn er (betere) alternatieven, als deze maar leiden tot stevige landelijke regie en ondersteuning. Wij vragen u dit onderdeel te maken van de behandeling van het wetsvoorstel.

² Zie voor meer informatie op www.acoi.nl: *Kan dit weg? Nee. Advies over het beheren en bewaren van chatberichten*, 19 januari 2023; *Alles is niets. Advies over meerjarenplannen digitale informatiehuishouding*, 23 mei 2024; *Openbaarheid is een werkwoord. Adviezen voor een nieuw kabinet over de uitvoering van de Wet open overheid*, 24 januari 2024; *Advies over het ontwerp Archiefbesluit*, 9 april 2024.

³ Van het Rijk, IPO, UvW en VNG.

⁴ Zie voor meer informatie op www.acoi.nl: *Alles is niets. Advies over meerjarenplannen digitale informatiehuishouding*, mei 2024; *Groundhog Day. Terugkerende patronen bij 35 jaar werken aan een betere digitale informatiehuishouding bij de overheid*, januari 2024.

Uiteraard zijn wij bereid tot een nadere toelichting op deze punten, mocht u daar prijs op stellen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ineke van Gent', written over a horizontal line.

Ineke van Gent
Voorzitter Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding